

**ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Trnavská cesta 52
P.O.BOX 45
826 45 Bratislava

Jozef Drha
Ovručská 17
040 22 Košice

Vaša značka/zdňa
ESM - príč. oboz.

Naša značka
OOFŽP/3419/98937/2019

Vybavuje
Ing. Juraj Roščák

Bratislava
13.05.2019

Vec

Odstúpenie podania Jozefa Drhu, Ovručská 17, 040 22 Košice – stanovisko.

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v Bratislave prijal dňa 23.04.2019 od Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky pod číslom záznamu Z020165-2019 a Z020466-2019 odstúpené podania pána Jozefa Drhu, bytom Ovručská 17, 040 22 Košice s názvami „Ochorenia, na ktorých sa podiel'a elektrosmog“ a „Osobná prax v meraní“ – ďalej len „Vaše podanie“.

V súvislosti s Vašim podaním musíme konštatovať, že platná vyhláška vychádza z odporúčania Rady EÚ 1999/519/ES o obmedzení expozície obyvateľstva elektromagnetickými pol'ami (0 Hz – 300 GHz), ktoré je **základom pre národnú legislatívou väčšiny členských štátov EÚ** v tejto oblasti. Toto odporúčanie Rady nadväzuje na výsledky práce Medzinárodnej komisie pre ochranu pred neionizujúcim žiareniom ICNIRP (International Commission on Non-Ionising Radiation Protection), o ktorej odborné výstupy (vyhodnotenie výsledkov vedeckého výskumu) sa pri tvorbe svojich odporúčaní **opiera aj Svetová zdravotnícka organizácia (WHO)**. Bližšie informácie je možné nájsť na tejto stránke: <http://www.who.int/peh-emf/standards/en/>.

Problematikou ochrany zdravia v súvislosti s expozíciou elektromagnetickému žiareniu sa zaobrá tiež uznávaná vedecká komisia pre vznikajúce a novo identifikované zdravotné riziká SCENIHR (Scientific Committee on Emerging and Newly Identified Health Risks), ktorá, ako to vyplýva z rozhodnutia Komisie č. 2008/721/EC z 5. 8. 2008 zverejnenom v úradnom vestníku Európskej únie, tvorí **súčasť poradných orgánov Európskej komisie v oblasti ochrany spotrebiteľa, verejného zdravia a životného prostredia**. Táto komisia vo svojej záverečnej správe z roku 2015 (hodnotenie prebieha každých 5 rokov) podrobne zvážila obsah približne 700 nových vedeckých výsledkov publikovaných za posledných 5 rokov v recenzovaných časopisoch. Ide o veľmi rozsiahlu správu (288 strán), ktorá má však veľmi jednoduchý súhrn:

„Výsledky súčasného vedeckého skúmania ukazujú, že **neexistujú zjavné škodlivé zdravotné účinky, ak expozícia ostáva pod úrovňami odporúčanými legislatívou EÚ**. Epidemiologické štúdie v oblasti rádiových frekvencií vcelku neukazujú zvýšené riziko mozgových nádorov. Nezistili ani zvýšené riziko pri iných rakovinových ochoreniach v oblasti hlavy a šije. Predchádzajúce štúdie naznačovali tiež súvislosť medzi EMP a zvýšeným rizikom Alzheimerovej choroby, nové štúdie túto súvislosť nepotvrdili.“

Epidemiologické štúdie spájajú expozíciu poliam s extrémne nízkou frekvenciou (ELF), spôsobenou dlhodobým bývaním v blízkosti vedení vysokého napätia, a vyšším výskytom detskej leukémie. Neboli nájdené žiadne mechanizmy ani experimentálne štúdie, ktoré by boli schopné tieto súvislosti vysvetliť, čo spolu s nedostatkami v epidemiologických štúdiach znemožňuje príčinnú interpretáciu. Pokial' ide o elektromagnetickú hypersenzitivitu (idiopatickú neznášanlivosť k prostrediu) prisudzovanú EMP, výskum konzistentne ukazuje, že **neexistuje príčinná súvislosť medzi symptómami ohlasovanými postihnutými osobami a expozíciou EMP.**"

Dokument je uverejnený na adrese:

https://ec.europa.eu/health/scientific_committees/consultations/public_consultations/scenihr_consultation_19_en.

Medzinárodná agentúra pre výskum rakoviny (IARC), ktorá sa zaoberá klasifikáciou karcinogénnych faktorov zaraďuje vzhľadom na súčasný stav vedeckých poznatkov v tejto oblasti elektromagnetické polia do skupiny 2B. Faktory zaradené do tejto skupiny predstavujú možné karcinogény, avšak s **nepostačujúcimi dôkazmi karcinogenity pre človeka** (skupina 2A predstavuje pravdepodobné karcinogény s obmedzenými dôkazmi karcinogenity pre človeka, skupina 1 potvrdené ľudské karcinogény).

Na základe skutočností vyššie uvedených, považujeme platné expozičné limity vychádzajúce z odporúčania Rady z roku 1999 **v súčasnosti za dostatočné pre ochranu zdravia.**

Napriek skutočnostiam uvedeným vyššie sa Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky v spolupráci s Úradom verejného zdravotníctva Slovenskej republiky problematikou expozičných limitov i **nad'alej zaoberá**. Rezort zdravotníctva bude oslovoval' so žiadosťou o odborné stanoviská aj ďalších nezávislých expertov pôsobiacich v tejto oblasti na národnej úrovni a bude sledovať aj ďalší vývoj a publikovanie záverov výskumu v zahraničí.

Verejné zdravie, ako ho definuje § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. je úroveň zdravia spoločnosti, ktorá okrem úrovni poskytovanej zdravotnej starostlivosti a ochrany a podpory zdravia **zodpovedá aj ekonomickej úrovni spoločnosti**. Pri tvorbe legislatívy v tejto oblasti je preto podľa nášho názoru potrebné vziať do úvahy aj skutočnosť, že od bezdrôtových komunikačných technológií (mobilné telefónne siete, pripojenie na internet prostredníctvom WiFi a pod.) je v súčasnosti priamo závislých množstvo procesov v rozličných sférach ľudskej činnosti, vrátane procesov zabezpečujúcich civilnú ochranu, záchranu života, zdravia, majetku a pod., pričom alternatívne riešenia, ktorými by bolo možné ich spoľahlivo a plnohodnotne nahradíť, dnes nie sú dostupné. Predpokladáme, že obmedzovanie elektromagnetického žiarenia nad rámec v súčasnosti platnej (t. j. formou prísnejšej) legislatívy **bude mať na tieto procesy významný vplyv**, vrátane nezanedbateľného vplyvu na podnikateľské prostredie. Ak sa má takéto obmedzenie v praxi presadiť a byť akceptované, **musí byť relevantne zdôvodnené**, napr. formou **spoločného legislatívneho aktu prijatého na úrovni EÚ, konkrétneho záväzku SR prijatého v rámci medzinárodného dohovoru či spolupráce s medzinárodnými organizáciami** (napr. WHO a pod., teda spôsobom, akým je dnes ovplyvnených väčšina významných politík v oblasti ochrany životného prostredia a zdravia).

Pre ozrejmenie širších súvislostí k tejto problematike ešte vo všeobecnosti uvádzame, že publikovanie informácií o škodlivosti faktorov životného prostredia na zdravie s nejednoznačnou vedeckou relevanciou a ich následné propagovanie rozličnými nezávislými inštitúciami, napr. prostredníctvom internetu či sociálnych sietí, býva podľa skúseností z praxe často účelové, motivované osobným záujmom podnikavcov zneužiť obavy verejnosti

pri obchodovaní s rozličnými pomôckami, službami a zariadeniami, ktoré deklarujú elimináciu škodlivého účinku. Obeťou takýchto informácií sú následne aj rôzne iniciatívy odhodlané a nadšené pomôcť celej spoločnosti prezentovaním závažnosti problematiky, o ktorej však nemajú dostatok relevantných informácií.

Nakoľko k prípadnému sprísneniu limitov pre expozíciu elektromagnetickému žiareniu za účelom ochrany zdravia v súčasnosti chýba základ či už v podobe jednoznačných a spoľahlivých vedeckých záverov, ale aj v podobe záväznej legislatívnej úpravy Európskej únie, **nepovažujeme možnosť presadenia takejto zmeny v praxi v súčasnosti za reálnu.**

JMÄD VĒREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKÉJ REPUBLIKY

826 45 BRATISLAVA, TRNAVSKÁ CESTA 52

-21-

S pozdravom

Mgr. RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD.
hlavný hygienik Slovenskej republiky

Na vedomie: Ministerstvo zdravotníctva
Slovenskej republiky